

Jože Valenčič

KJE SMO PO ŠTIRIH LETIH

UVOD

Sredi novembra preteklega leta so minila štiri leta, odkar so vsi trije zbori takratne Skupščine Republike Slovenije s prepričljivo večino sprejeli sedaj veljavni Zakon o socialnem varstvu (Uradni list Republike Slovenije št. 54/92, 56/92, 42/94 - odl. US), ki je pričel veljati 29. novembra 1992. leta. Želja po novem v novi državi je marsikoga, ki je aktivno sodeloval pri pripravi zakona, pri oblikovanju dopolnil in utemeljitev, zapeljala v iskanje rešitev, za katere je bilo najbolj pomembno, »da so le drugačne od starih«. Kljub temu pa ni mogoče reči, da je zakon bistveno posegel v dotedanjo pravno ureditev področja, ker so večkratne analize stanja dokazale, da je tudi (prejšnji) sistem socialnega skrbstva, povezan v takratnem socialnem varstvu, deloval dokaj uspešno. Gospodarske in družbene spremembe v mladi državi, ki se je izrekla za pravno in socialno, pa so vendarle narekovalle spremembe tudi na tem področju socialne politike. Pri snovanju novega zakona so bili zlasti pomembni dejavniki:

- odločitev za razvoj demokracije, za upoštevanje človekovih pravic in dostojanstva vsakogar,
- potreba po pluralizaciji programov in izvajalcev,
- opredelitev socialnovarstvenih storitev in pomoči kot pravic državljanov,
- aktivna udeležba upravičencev pri načrtovanju ukrepov in sodelovanje pri izvajanju storitev,
- dosežena stopnja gospodarskega in socialnega razvoja,

- demografske, sociološke in kulturne značilnosti prebivalstva.

Na podlagi predstavljenih izhodišč so bila v zakonu drugače ali na novo urejena zlasti naslednja vprašanja:

- jasna je postala razmejitev med *socialno preventivo*, s katero se preprečujejo razlogi za nastanek socialnih stisk in težav, *socialnovarstvenimi storitvami*, ki so namenjene posameznikom, družinam in skupinam, kadar se znajdejo v socialni stiski, in *denarnimi dajatvami*, do katerih imajo pravico osebe v slabem gmotnem položaju,

- socialnovarstvene pravice so namenjene *vsem* upravičencem *pod enakimi*, z zakonom določenimi *pogoji*, zato niso posebej poudarjene le klasične »socialne« skupine,

- upravičencem je ponujena *možnost izbire* med različnimi možnimi oblikami pomoči in med različnimi izvajalci teh storitev,

- določena je *javna služba*, ki jo zagotavlja država ali občina prek javnih zavodov, koncesioniranih izvajalcev in prek dobrodelnih, samopomočnih in invalidskih organizacij,

- vzpostavljeni so mehanizmi za načrtovanje, spremljanje in usklajevanje *enotnega sistema* nacionalnega socialnega varstva,

- vzpostavljeni so pogoji za izvajanje in razvoj dejavnosti na *strokovni* ravni, zlasti prek nacionalnega inštituta, visoke kadrovske šole in socialne zbornice.

V času priprave in sprejemanja zakona, v letu 1992, še ni bil izdelan celovit pravni sistem države, zato tudi v zakonu o socialnem varstvu ni bilo mogoče natančno

opredeliti vseh predvidenih rešitev. Zlasti je bil v tistem času še nedorečen sistem lokalne samouprave, pa tudi nekatera druga vprašanja, npr. lastninjenje državnega premoženja, zasebnitvo itn., še niso bila dokončno razrešena. Prav tako ni bilo mogoče natančneje preskusiti nekaterih novih rešitev, ki so posebnost na področju socialnega varstva v drugih, primerljivih evropskih državah.

Obdobje štirih let sicer ni dovolj reprezentativno, da bi dovoljevalo strokovne ocene doseženega, a vendar daje priložnost, da prvič nekoliko »z razdalje« ocenimo posamezne rešitve, ki bi utegnile pomembno vplivati na nadaljnji razvoj dejavnosti. Pričujoče ocene so seveda precej naivne in subjektivne, brez resne analize podatkov; izražajo zgolj osebne poglede na šest izbranih sklopov uresničevanja navedenega zakona. Ocene tudi niso zastavljene polemično, njihov edini namen je, da bi vsi, ki delajo na zahtevnem strokovnem področju, tudi sami kritično ocenili posamezne rešitve in predstavili možnosti za drugačno pravno ureditev, ki se napoveduje v naslednjem obdobju.

OPREDELITEV PODROČJA

Zakon je opustil pojem socialnega skrbstva in na novo uvedel pojem *socialnega varstva*, s katerim opredeljuje dejavnosti in ukrepe za preprečevanje in reševanje socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva. Z natančnejšo opredelitvijo pravic je bilo področje socialnega varstva tudi vsebinsko jasneje določeno, tako da je odpravljena pojmovna zmeda glede uporabe izrazov in tudi pojmovanj npr. socialne varnosti, socialne politike in drugih sorodnih področij. Dejavnosti socialnega varstva se nanašajo izključno na socialne stiske in težave. Te so opredeljene kot *gmotne težave* oseb, ki nimajo sredstev za preživljanje ali jim lastna sredstva ne zadoščajo, ter na *stiske in težave v zvezi s funkcioniranjem* v okolju, ki so posledica dejanske prizadetosti ali nesposobnosti za samostojno ukrepanje in za normalen osebnostni razvoj. Pomemben del dejav-

nosti, ki jo opravljajo zlasti centri za socialno delo, pa se nanaša na izvajanje *javnih pooblastil*, ki so določena z različnimi zakoni na področju družinskih prejemkov, kazenske zakonodaje, usposabljanja invalidov itd.

OPREDELITEV UPORABNIKOV

Zakon je opustil preživelo določanje socialnih kategorij in etiketiranje ljudi na podlagi socialnega položaja ter uvedel *načelo univerzalnosti*. Pravice z naslova socialnega varstva pripadajo *vsakomur*, ki se znajde v krizni življenjski situaciji in potrebuje strokovno ali gmotno pomoč, seveda še vedno pod pogoji, ki jih za posamezno vrsto pravic določa zakon.

V 5. členu zakon določa, da so *upravičenci*, ki lahko uveljavljajo vse socialnovarstvene pravice, (1) državljani Republike Slovenije, ki imajo stalno prebivališče v Sloveniji, in (2) tujci, ki imajo dovoljenje za stalno bivanje v Sloveniji; druge osebe, ki se znajdejo v socialni stiski na območju države, pa lahko uveljavijo samo prvo socialno pomoč in osebno pomoč ter enkratni denarni dodatek. Taka rešitev se je pokazala primerna, čeprav je povzročila nekaj težav zlasti v zvezi z oskrbovanjem tujcev, ki niso imeli statusa begunca. Še vedno se pojavljajo posamezni primeri, ki pa se uspešno razrešujejo v dogovorih med posameznimi službami in ob pomoči dobrotelčnih ali prostovoljnih organizacij.

Že vrsto let se *število uporabnikov* socialnovarstvenih uslug realno povečuje in po zadnjih ocenah uporablja te uslugе okoli 20 odstotkov vsega prebivalstva, bistveno večji pa je ta delež v primeru, če med uporabnike prištejemo še upravičence do pravic z naslova družinskih prejemkov. Med *skupine*, ki so najpogostejši uporabniki socialnovarstvenih uslug, sodijo zlasti:

- gmotno ogroženi,
- otroci in mladoletniki, ogroženi zaradi neurejenih družinskih razmer ali zaradi težav v odraščanju,
- telesno ali duševno prizadeti,
- zakonci in družine s težavami v medosebnih odnosih,

- osebe s težavami zaradi staranja,
- osebe brez dela in zaposlitve, zlasti iskalci prve zaposlitve,
- osebe, ki imajo težave zaradi posledic dolgotrajne odvisnosti.

TEMELJNI NAČELI UVELJAVLJANJA PRAVIC

V zvezi z uveljavljanjem socialnovarstvenih pravic je zakon določil *načeli enake dostopnosti in proste izbire oblik*.

Čeprav večji del javne službe na področju socialnega varstva zagotavlja država, pa so skoraj vse oblike pomoči organizirane izključno na *lokalni ravni*. Iz tega bi lahko sklepali, da je večina storitev razmeroma *dostopna* za vse iskalce pomoči. Ta ocena velja zlasti za storitve, ki jih zagotavljajo centri za socialno delo, saj so ustanovljeni v sleherni upravni enoti, torej dovolj približani uporabnikom. Zaenkrat načela enake dostopnosti v prostorskem smislu ni bilo mogoče upoštevati na področju institucionalnega varstva. Tako npr. 11 upravnih enot nima svojega doma za starejše, pač pa imajo zagotovljena mesta v domovih na območju drugih upravnih enot. Še večji je razkorak pri posebnih oblikah institucionalnega varstva, ki jih je mogoče organizirati le na širšem medobčinskem območju. Pri nadaljnjem dograjevanju mreže za posamezne storitve bo treba poskrbeti tudi za uresničevanje tega načela.

Ob tem je treba ugotoviti, da načeloma ne obstajajo razlike, ki bi izhajale iz storitev ali iz vsebine. *Standard* in normativ za posamezne storitve je določen z enotnim pravilnikom in velja za območje vse države. Posamezne razlike, ki so posledica posebnosti socialne problematike v posameznem okolju, pa naj bi reševali tako imenovani korekcijski faktorji pri številu zaposlenih strokovnih delavcih, pri določanju cene itn.

V veliko manjšem obsegu je zaživelo načelo proste izbire oblik. Lahko trdimo, da so oblike pomoči in programi storitev, ki jih izvajajo zlasti državni javni zavodi, dokaj istovrstni in da se le počasi razvijajo alternativne ponudbe. Razlike so le v niansah, ki jih opazimo v vedno bolj domišljenih in izdelanih pristopih, vključevanju tim-

skega dela, sodelovanju prostovoljcev, zunanjih sodelavcev itn.

Načelo proste izbire bo mogoče bolje uresničiti potem, ko bodo v sistem javne službe v večji meri vstopili *programi neprofitno-volunterskega sektorja* in bo uveljavljeno načelo izbiranja in financiranja programov na podlagi javnih razpisov.

INFRASTRUKTURNI POGOJI SISTEMA

Zakon je opredelil tudi *dejavnosti, potrebne za delovanje in razvoj* sistema socialnega varstva. Med omenjene dejavnosti sodijo zlasti:

- vzpostavitvev, vzdrževanje in razvoj dobrega informacijskega sistema,
- načrtovanje in izvajanje raziskovalnih, razvojnih in eksperimentalnih programov,
- izobraževanje in usposabljanje kadrov,
- načrtovanje in spremljanje socialne politike in
- skrb za razvoj stroke.

Večletni poskusi, da bi prek posebne projektne skupine prišli do uporabnega *informacijskega sistema* celotnega socialnega varstva, se niso obnesli. Posamezne faze projekta so bile ocenjene za neuporabne in ministrstvo je odstopilo od pogodbe, pozneje pa teh dejavnosti ni intenziviralo, tako da je področje še vedno brez ustreznega in mednarodno primerljivega informacijskega sistema. To pomeni, da ni mogoče spremljati najpomembnejših kazalcev razvoja, ali pa se to dogaja v občasnih akcijah, ki ne zagotavljajo validnih podatkov. Načrtovanje ukrepov in aktivnosti tako še vedno sloni na razmeroma ozkem segmentu nepovezanih statističnih podatkov, ki jih pripravijo državni izvajalci po dokaj nedorečenih merilih in mimo uradnih evidenc.

V zadnih dveh letih je nekoliko napredoval poskus informacijskega sistema za področje prejemnikov denarnih dajatev, ki ga razvija nosilec računalniškega programa kot podporo pri odločanju o pravicah.

Še večja vrzel je na področju vzpostavitve uradnih zbirk podatkov, zlasti tistih, ki vsebujejo osebne podatke o upravičenih ali storitvah, kar pomeni, da področje

nima osnov za kvalitativne analize večjega števila zahtevnih strokovnih področij.

Socialnovarstveno področje nima dogovorjenega *raziskovalnega programa*, vsaj ne takega, ki bi imel jasne kratkoročne in dolgoročne cilje. Zlasti ni zaznati pravih razmerij med temeljnim in aplikativnim raziskovalnim programom, primanjkuje pa tudi akcijskih raziskav. Zaradi navedenega se pogosto dogaja, da raziskovalne pobude prihajajo od potencialnih izvajalcev in niso vedno izraz prioritete in potreb področja. Zlasti je premalo usmerjenih programov.

Razvojni programi največkrat predstavljajo dosežke tujine, malo pa je izvirnih razvojnih projektov, zaradi česar celotno področje trajno zaostaja za drugimi strokovnimi in znanstvenimi področji, pogosto pa zaostaja tudi za obstoječo prakso.

Razlogov za predstavljeno stanje na področju raziskovalnega, analitičnega in razvojnega dela je gotovo več, med poglavitne pa zagotovo sodi dejstvo, da socialnovarstveno področje nima dovolj kvalificiranih raziskovalcev in strokovnjakov z ustreznimi znanstvenimi nazivi.

Glede na to, da na področju socialnega varstva deluje večje število poklicnih profilov, je zelo pomembno, da imajo vsi strokovni delavci priložnost za visokošolsko *izobraževanje* ter za sprotno *funkcionalno usposabljanje*. Z ustanovitvijo visokošolskega programa za socialno delo in z angažiranjem Socialne zbornice Slovenije na področju usposabljanja zaposlenih so ustvarjeni solidni pogoji za multiprofesionalno usposabljanje strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev ter za permanentno razvijanje stroke.

Socialno varstvo je eno redkih področij, ki doslej še ni imelo lastne strokovne institucije za opravljanje analitično raziskovalnih, razvojnih in drugih programskih nalog, s katerimi bi se oblikoval načrten sistem dejavnosti. Zaradi tega je bistveno osiromašena vsa infrastruktura področja, še večja škoda pa je v tem, da niso dani pogoji za razreševanje številnih doktrinarnih in metodoloških vprašanj, značilnih za razmeroma mlado dejavnost.

V zadnjih dveh letih je nastalo več konceptualnih zasnov inštituta, ki ga določa

zakon kot javni zavod, sredi lanskega leta pa je bil s sklepom vlade ustanovljen državni *Inštitut za socialno varstvo*, ki bo opravljal zlasti specialne temeljne in aplikativne raziskave, različne programske naloge, monitoring dejavnosti, naloge informacijskega področja, pa tudi funkcije podpornega sistema izvajalcem dejavnosti.

Za spremljanje politike in dajanje pobud in mnenj k razvojnim usmeritvam področja je bil v skladu z zakonom imenovan *strokovni svet*. Sestavlja ga devet članov, predstavnikov različnih strokovnih področij, ki se prepletajo in srečujejo na področju socialnega varstva. Doslej je imel deset sej, na katerih je obravnaval številna strokovna vprašanja ter oblikoval stališča in pobude za vsakokratnega ministra oziroma državnega sekretarja. Največ se je strokovni svet angažiral pri oblikovanju nacionalnega programa. Število dejansko sprejetih ali realiziranih pobud in stališč strokovnega sveta pa kaže na to, da je njegova funkcija preveč posvetovalna in je v tem smislu premalo upoštevan. V prihodnje bi kazalo pristojnosti strokovnega sveta dopolniti v tem smislu, da bi pridobil tudi nekatere izvirne naloge, sicer bo postalo njegovo delovanje vprašljivo.

DOGRAJEVANJE SISTEMA IN RAZVOJA

Med pomembne pridobitve na področju socialnega varstva lahko štejemo tudi zavestno usmeritev v *pluralnost*, ki se kaže v različnosti programov in vključevanju različnih izvajalcev, povezanih v *enoten sistem nacionalnega socialnega varstva*. Država je namreč z zakonom opredelila svoj interes, da spodbuja in zagotavlja pogoje za razvoj zasebnega dela, dobroteljnosti, prostovoljnosti in samopomoči. Vsi navedeni izvajalci so v načelu postavljeni v enak položaj kot državni zavodi pri izvajanju storitev javne službe, lahko pa samostojno opravljajo vse druge socialnovarstvene dejavnosti, za katere imajo programe.

Čeprav niso vzpostavljeni vsi pogoji za izvedbo načela pluralnosti, pa kljub temu lahko ocenimo, da je razmah vseh navedenih dejavnosti izredno obsežen, tako po

vsebinski kot po obliki. Zlasti se uveljavljajo aktivnosti različnih društev in interesne dejavnosti civilnih združenj, ki se kažejo v organiziranju izjemnega števila skupin za samopomoč, v izvajanju programov, s katerimi se razvijajo medosebni odnosi, ali pa v skrbi za posebne skupine prebivalstva. Izredno se je povečal obseg socialnih programov, ki jih posebej uspešno izvajajo invalidske organizacije in društva (stanovanjske skupine, terapevtske in bivalne skupnosti, centri za neodvisno življenje, delovne enote itd.).

Še zlasti pomembno je, da je ustvarjeno vzdušje *kooperativnosti* med različnimi nosilci, saj v glavnem zgledno sodelujejo npr. župnijska karitas, območni odbor RK, center za socialno delo, skupina za samopomoč, organizacija prostovoljcev itn. Ob tem se je pokazala potreba po neke vrste krovni organizaciji, ki bi skrbela za *koordinacijo* in usmerjanje teh dejavnosti v posameznih okoljih.

Zaenkrat še niso bile podeljene koncesije za izvajanje socialnovarstvenih storitev, ki jih določa zakon kot javno službo, vendar lahko ocenimo, da država kljub vsemu spodbuja neprofitno-volunterski sektorj in pomaga pri njegovem razvoju, zlasti s financiranjem in sofinanciranjem številnih razvojnih in preventivnih programov, kar je razvidno tudi iz naslednjih kazalcev:

Preglednica:

Podatki o številu programov in višini sredstev, namenjenih preventivnim in razvojnim programom socialnega varstva

Obdobje/ programi	1993	1994	1995	1996
Skupno število programov	97	136	173	404
Sredstva MDDSZ v mio SIT	40	91	131	132

V želji, da bi bil sistem socialnovarstvenih dejavnosti celovito pravno urejen, je zakon v drugem členu določil še *socialnovarstveni program* kot poseben akt, ki ga sprejme

Državni zbor in s katerim država napove in določi zlasti *strategije in razvojne usmeritve* področja ter objavi *pravila obnašanja*, ki naj bi se jih držali ključni nosilci dejavnosti v naslednjem obdobju.

Predlog socialnovarstvenega programa za obdobje do leta 2000 je vlada predložila v obravnavo in sprejem Državnemu zboru že aprila 1995, vendar še ni prišlo do prve obravnave. Dokument določa najpomembnejše cilje, ki jih želimo doseči na tem področju, in strategije, s katerimi bi bilo mogoče te cilje doseči. Pomemben del programa so merila za določitev mreže javne službe, ki jo mora po zakonu zagotavljati država, in na podlagi katerih bo mogoče vzpostaviti dostopno mrežo izvajalcev. Dokument podaja tudi okvire za razvoj in ravnanje na tistih področjih socialnega varstva, ki jih po zakonu ne zagotavlja država.

Nacionalni program ponuja tudi oceno možnosti za doseg zastavljenih ciljev ter določa nosilce za njihovo uresničevanje.

Dosedanje razprave so pokazale, da bi moral dokument odgovoriti na vrsto dodatnih razvojnih konceptualnih in celo doktrinarnih vprašanj socialnega varstva ali celo socialne politike države, zato bo treba proučiti novo rešitev, po kateri bi socialnovarstveni program dobil drugačne dimenzije v okviru posebnega zakonskega poglavja.

Na socialni položaj prebivalstva pomembno in neposredno vplivajo *ukrepi* na drugih področjih *socialne politike*, saj je ravno od njih odvisno, ali so posameznikom na voljo možnosti za osebni razvoj in za kvalitetno življenje. Med najbolj tipična področja spadajo zlasti plačna in davčna politika, delo in zaposlovanje, zdravstvo, stanovanjsko gospodarstvo, vzgoja in izobraževanje idr. Če ukrepi na navedenih področjih socialne politike niso medsebojno usklajeni in vkomponirani v jasno in razvojno naravnano politiko celostnega družbenega razvoja, so njihovi učinki povsem drugačni od pričakovanih. Delno je mogoče »stranske« učinke korigirati z aktivnostmi na področju socialnega varstva, vendar pa je to način, ki ne prispeva k izenačevanju razvojnih možnosti posameznikov ali skupin. Zakon o socialnem varstvu le deklarativno uzakonja dolžnost vlade, da

neprestano skrbi za usklajenost delovanja vseh tistih področij, s katerimi je mogoče preprečevati socialne stiske in težave prebivalcev, vendar pa lahko ocenimo, da ta prizadevanja še niso v celoti uresničena.

SOCIALNOVARSTVENE STORITVE

Zakon razlikuje dve vrsti socialnovarstvenih storitev, in sicer:

a) storitve, namenjene *preprečevanju* socialnih stisk in težav;

b) storitve, namenjene *odpravljanju* socialnih stisk in težav.

V prvo skupino sodijo aktivnosti in oblike pomoči, ki pomagajo pri samoorganiziranju in samopomoči posameznikom, družinam in posebnim skupinam prebivalstva, da se lažje znajdejo v kriznih življenjskih situacijah in sami ali s pomočjo svojcev, prijateljev ali sotovarišev najdejo načine za normalno funkcioniranje. Gre za načrtovano in usmerjeno *socialno preventivo*, ki naj bi v naslednjem obdobju obsegala 20-25 odstotkov vseh dejavnosti socialnega varstva. Socialna preventiva je sestavni del javne službe, ki jo zagotavlja država. Obseg socialne preventive je sicer v tem trenutku težko ali nemogoče oceniti, vendar posamezni kazalci kažejo, da se približuje 10-12 odstotkom celotne dejavnosti.

Med storitve, ki so namenjene *odpravljanju socialnih stisk in težav* ali veljajo za socialno oskrbo, zakon določa:

- *prvo socialno pomoč*, s katero strokovnjak pomaga upravičencu pri prepoznavanju stiske in pri oceni možnih rešitev ter ga seznanja z vsemi oblikami storitev in z mrežo izvajalcev, ki mu lahko pomagajo;

- *osebno pomoč* v obliki svetovanja, vodenja in urejanja;

- *pomoč družini za dom, na domu in socialni servis*;

- *institucionalno varstvo*, ki obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, tako da se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in družine;

- *vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji* za osebe z motnjami v telesnem in duševnem razvoju;

- pomoč delavcem v podjetjih, zavodih in pri drugih delodajalcih.

Standardi in obseg posameznih storitev so opredeljeni s Pravilnikom o standardih in normativih socialno varstvenih storitev (Uradni list RS, št. 52/95), ki se uporablja od 1. januarja 1996. Učinkov pravilnika še ni mogoče natančno izmeriti, vsekakor pa je pomemben strokovni dosežek na tem področju že dejstvo, da so posamezne socialnovarstvene storitve v njem prvič natančneje opredeljene po vsebinski in metodološki plati. Poleg opisov storitev so s pravilnikom določeni tudi elementi postopkovnega značaja. Upravičenci imajo prvič možnost, da natančno zvedo, kaj obsega posamezna storitev, koliko časa traja in pod kakšnimi pogoji so upravičeni do nje. Tudi za izvajalce storitev je pravilnik pomembna pridobitev, saj jim določa osnovne usmeritve za delo in jim pomaga pri reševanju nekaterih metodoloških zagat.

Ker gre za obsežno in strokovno zahtevno nalogo, je pravilnik določil, da njegovo izvajanje spremlja posebna delovna skupina, ki jo je že imenoval minister.

Pravilnik ne določa standardov in normativov za socialni servis in za pomoč delavcem v podjetjih, zavodih in pri drugih delodajalcih, ker omenjeni storitvi ne sodita v okvir javne službe in ju zato ne predpisuje država.

Dosedanja praksa je pokazala, da izbor socialno varstvenih storitev, kot jih določa zakon, *ni ustrezen*. Poglavitne težave se kažejo zlasti na dveh področjih, in sicer:

- *niso zajete vse storitve*, ki jih izvajajo centri za socialno delo (razne diagnostične obravnave, socialna poročila, spremljanje, delo s strankami, ki sicer še niso upravičenci, priprava na sodelovanje pri izvajanju ukrepov, triaža, timski posegi, delo s skupnostjo, koordinacija izvajalcev, organizacija socialnih mrež itn.);

- *razdelati* je treba različne oblike *institucionalnega varstva*, ker ni mogoče zajeti vseh različnosti po kategorijah, programih, trajanju itd., zlasti pa je treba opredeliti tudi storitve, ki so izvedene iz ukrepov po javnih pooblastilih (rejništvo, krizni centri, bivalne skupnosti, druge kombinirane oblike itn.).

Poleg naštetih socialnovarstvenih storitev zakon načelno določa tudi režim, ki naj velja za izvajalce socialnih funkcij izven sistema socialnega varstva. Posamezna področja človekovega življenja in dela so namreč v skrbi za svoje kliente ohranila in razvila različne oblike podpornih služb, ki za posameznike ali skupine izvajajo usluge, *podobne ali enake socialnovarstvenim storitvam*. Te službe niso sestavni del sistema socialnega varstva, pač pa sodijo v okvir in *pristojnosti drugih* upravnih področij. Socialne funkcije so organizirane kot posebne socialne službe zlasti na področju vzgoje in izobraževanja, zdravstva, zaposlovanja in pravosodja. Status teh služb in njihove vsebine določajo predpisi teh področij. Zakon o socialnem varstvu jim izrecno dovoljuje, da lahko opravljajo naloge socialne preventive, kot jo pozna ta zakon, hkrati pa jih zavezuje, da pri izvajanju socialnovarstvenih storitev za svoje kliente uporabljajo standarde in normative, ki veljajo za področje socialnega varstva.

Taka ureditev nikakor ni ovira za delo in razvoj omenjenih služb, je pa pomembno

prispevala k boljšemu *povezovanju* vseh, ki delujejo na področju socialnih stisk in težav. Ta ocena kaže na potrebo po tem, da se krog vključenih *razširi* še na druge dejavnosti, ki sicer nimajo statusa javnih služb, izvajajo pa različne socialne programe.

NAMESTO SKLEPA

Zakon o socialnem varstvu je kljub vsemu sistemski predpis, ki ureja vsebinska, organizacijska, finančna in druga vprašanja socialnega varstva. Namenjen je zlasti 20% prebivalcem Slovenije, ki jim država prek sistema organiziranih državnih in nedržavnih služb zagotavlja pomemben del človeškega dostojanstva, namenjen pa je seveda tudi vsem, ki v teh službah opravljajo zahtevno in odgovorno delo. Čez 7.000 profesionalcev je vključenih v sistem socialnega varstva, vedno bolj organizirano pa deluje tudi obetajoče število prostovoljcev in drugih organiziranih skupin. Trudimo se, da bo ta ali katerikoli zakon o socialnem varstvu prijazen do vseh.